

# Tidig anslutning till palliativ vård gav bättre livskvalitet

2024-08-29

Referat av **Linda Björkhem-Bergman**, överläkare och docent vid Stockholms Sjukhem och Karolinska Institutet, vetenskaplig ledare vid Palliativt kunskapscentrum

Referat av artikeln: Bojesson A, Brun E, Eberhard J, Segerlantz M. **Quality of life for patients with advanced gastrointestinal cancer randomised to early specialised home-based palliative care: the ALLAN trial**, *Br J Cancer*, 2024, doi: 10.1038/s41416-024-02764-x. Online ahead of print.

## Svensk studie om palliativ vård

I det här referatet har jag valt att skriva om en alldeles nyligen publicerad svensk studie om hur tidig anslutning till palliativ vård av patienter med magtarm-cancer kan leda till bättre livskvalitet – ALLAN-studien (1). Jag börjar med att översiktligt gå igenom bakgrunden till studien och vilka resultat som fanns sedan tidigare från andra länder. Det som gör den här studien viktig för oss är att den är gjord under svenska förhållanden vilket gör resultaten mer tillförlitliga för oss.

## Studien om palliativ vård och lungcancer – en milstolpe

En av de mest uppmärksammade studierna som gjorts inom palliativ vård någonsin är en studie som publicerades 2010 som visade att patienter med lungcancer som tidigt fick tillgång till specialiserad palliativ vård fick både bättre livskvalitet och förlängd överlevnadstid (2). Den studien är något som vi ofta refererar till när vi vill visa på att tidig tillgång till palliativ vård är av stort värde – både för livskvaliteten och för att det kan ge leda till bättre prognoser för patienter med cancer. I studien visades att de som lottats (randomiserats) till tidig anslutning till palliativ vård levde i snitt 3 månader längre än de som fick "standardbehandling", vilket innebar att man erbjöds palliativ vård betydligt senare i sjukdomsförloppet. Studien publicerades i den prestigefyllda tidskriften *New England Journal of Medicine* 2010 och fick stor uppmärksamhet – kanske framförallt för att palliativ vård visade sig förbättra prognosen för patienterna, något som man tidigare aldrig kunnat visa. Istället trodde många att anslutning till palliativ vård kunde leda till sämre prognos då man kanske inte skulle ge lika intensiv onkologisk behandling när vården har ett annat syfte och mål än att till

varje pris förlänga livet. Trots detta kunde alltså studien visa på förlängd överlevnad utöver en förbättrad livskvalitet, vilket var ett stort erkännande för den palliativa vårdens kvalitéer (2).

## **Fler studier om tidig tillgång till palliativ vård**

Efter detta gjorde samma forskarteam en studie där man studerade både patienter med lungcancer och patienter med övre magtarm-cancer (tex cancer i matstrupe och magsäck, bukspottkörtelcancer och levercancer) (3). I den studien kunde man fortsatt visa att patienter med spridd lungcancer upplevde bättre livskvalitet vid tidig tillgång till palliativ vård medan patienter med övre magtarm-cancer, lite förvånande, inte fick bättre livskvalitet av tidig palliativ vård. Resultaten var överraskande då patienter med övre magtarm-cancer ofta har en stor symptombörda och kan ha relativt snabba förlopp – det vill säga de liknar på många sätt förloppet vid lungcancer. Ändå kunde man alltså inte visa att patienterna med magtarm-cancer hade några direkt positiva effekter vid tidig tillgång till palliativ vård. Båda dessa studier gjordes i USA.

Flera andra studier har gjorts efter detta i olika länder, och även om de flesta visar på att tidig tillgång till palliativ vård oftast har positiva effekter så har resultaten ändå varierat (4–7). Det har till exempel varit svårt att upprepa resultatet från den första studien som visade att tidig tillgång till palliativ vård gav förlängd överlevnad.

Det finns många faktorer som spelar in när man ska tolka resultat av kliniska studier. För studier som rör anslutning till palliativ vård är det extra viktigt i vilket land studien görs, då upplägget och organisationen på den palliativa vården kan se så olika ut. Därför är det extra roligt att man nu genomfört en stor och välgjord studie i Sverige för att undersöka effekterna av tidig anslutning till palliativ vård. Det gör att resultaten blir mer tillförlitliga för svenska förhållanden.

## **ALLAN-studien**

Syftet med ALLAN-studien var att bedöma om tidig anslutning till specialiserad palliativ hemsjukvård (via ASIH) hos patienter med övre magtarm-cancer ledde till bättre livskvalitet (1). Patienterna som ingick i studien hade olika typer av magtarm-cancer, där canceren visserligen var bedömd som obotbar men ändå var i förhållandevis tidigt skede där man fortfarande gav onkologisk behandling. Patienterna som ingick i studien hade cancer i matstrupe, magsäck, lever, gallvägar, bukspottkörtel eller tjocktarm. Patienterna lottades slumpmässigt (randomiserades) till antingen tidig anslutning till ASIH eller till en kontrollgrupp som fick vanlig "standardvård", vilket innebar att de oftast anslöts till ASIH i ett senare skede och ibland inte alls. Anslutningen till ASIH innebar bland annat tillgång till ett multiprofessionellt team med tillgång till läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, fysioterapeut, arbetsterapeut, dietist och kurator.

Patienterna fick skatta sin livskvalitet efter 6, 12 och 24 veckor, och de som fått tidig anslutning till ASIH jämfördes med kontrollgruppen. Sammanlagt 118 patienter ingick i studien. Resultaten visade att de som fick tidig anslutning till ASIH rapporterade bättre livskvalitet jämfört med kontrollgruppen efter 24 veckor. Skillnaden mellan grupperna var 13 poäng på en 108-gradig skala där en förändring på åtminstone 4 poäng anses var en klinisk förbättring. Det var ingen skillnad i livslängd mellan grupperna och ingen skillnad i hur mycket onkologisk behandling patienterna fått.

## Hur kan vi använda resultaten?

Den nya studien visar att tidig tillgång till palliativ vård ger bättre livskvalitet för patienter med spridd magtarm-cancer i svenska förhållanden – det vill säga motsatt mot vad den amerikanska studien visade (3). Jag tycker att man också kan tolka resultaten i ett bredare perspektiv, nämligen att ett tidigt palliativt förhållningssätt kan förbättra livskvalitén för patienter som närmar sig livets slut. Alla har inte möjlighet, eller behov av, att anslutas till ASIH men genom att man tillämpar den palliativa vårdens filosofi med ett holistiskt synsätt kan vi bidra till förbättrad livskvalitet till personer i livets slut, oberoende av vårdform. Det innebär att vi i vården tar hänsyn till alla de fyra dimensionerna (fysiska, psykiska, sociala och existentiella aspekter), samt att vi arbetar utifrån de fyra hörnstenarna symtomlindring, teamarbete, kommunikation och relation samt ger närståendestöd.

## Referenser

1. Bojesson A, Brun E, Eberhard J, et al. **Quality of life for patients with advanced gastrointestinal cancer randomised to early specialised home-based palliative care: the ALLAN trial.** *Br J Cancer.* 2024;131(4):729-36.
2. Temel JS, Greer JA, Muzikansky A, et al. **Early palliative care for patients with metastatic non-small-cell lung cancer.** *N Engl J Med.* 2010;363(8):733-42.
3. Temel JS, Greer JA, El-Jawahri A, et al. **Effects of Early Integrated Palliative Care in Patients With Lung and GI Cancer: A Randomized Clinical Trial.** *J Clin Oncol.* 2017;35(8):834-41.
4. Eychmuller S, Zwahlen S, Fliedner MC, et al. **Single early palliative care intervention added to usual oncology care for patients with advanced cancer: A randomized controlled trial (SENS Trial).** *Palliat Med.* 2021;35(6):1108-17.
5. Gomes B, Calanzani N, Curiale V, et al. **Effectiveness and cost-effectiveness of home palliative care services for adults with advanced illness and their caregivers.** *Cochrane Database Syst Rev.* 2013;2013(6):CD007760.
6. Hui D, Bruera E. **Integrating palliative care into the trajectory of cancer care.** *Nat Rev Clin Oncol.* 2016;13(3):159-71.
7. Kim CA, Lelond S, Daeninck PJ, et al. **The impact of early palliative care on the quality of life of patients with advanced pancreatic cancer: The IMPERATIVE case-crossover study.** *Support Care Cancer.* 2023;31(4):250.